

Tilburg University

De centrale dienst van de Arbeidsinspectie 100 jaar later
van Drongelen, J.

Published in:
Overheid en Personeel

Publication date:
2009

Document Version
Early version, also known as pre-print

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Drongelen, J. (2009). De centrale dienst van de Arbeidsinspectie 100 jaar later. *Overheid en Personeel*, 2009(8), 11-13.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

OP
Overheid
Personeel

2009 - J

De centrale dienst van de Arbeidsinspectie 100 jaar later

De basis voor de Arbeidsinspectie is gelegd in de Arbeidswet 1889. In die wet is het toezicht op de naleving en het opsporen van overtredingen opgedragen aan 'inspecteurs van den arbeid'. Uit angst voor ambtenarij werd het aantal ambtenaren dat met deze taken was belast in de wet zelf vastgelegd.

Harry van Drongelen

Deze wet is op 1 januari 1890 in werking getreden, maar het zou nog twee maanden duren voor de inspecteurs van start konden gaan. Het land werd opgesplitst in 'arbeidsinspectiën', later districten genoemd, die werden geleid door districtshoofden van de Arbeidsinspectie. Het aantal districten is tijdens het bestaan van de Arbeidsinspectie wisselend geweest. Het maximum is ooit twaalf districten geweest. Aan het eind van de twintigste eeuw was het aantal nog maar zes.

Uitbreiding en reorganisatie

Het aantal inspecteurs stond natuurlijk in geen enkele verhouding tot de werkzaamheden die zij moesten verrichten, zodat al heel snel om uitbreiding werd gevraagd, die er ook kwam. Er kwamen meer inspecteurs, maar ook adjunct-inspecteurs, adjunct-inspectrices, opzichters en controleurs van de arbeid. Daarnaast werden er ook specifieke deskundigheden, zoals een medisch adviseur en een elektrotechnicus, aan de organisatie toegevoegd. Een reorganisatie kon eigenlijk niet uitblijven. Er moest meer structuur in de organisatie worden gebracht. In 1908 werd de Directeur-generaal van de arbeid benoemd en een jaar later werd de reorganisatie doorgevoerd. Daarmee was de centrale dienst van de Arbeidsinspectie een feit. Tegelijkertijd werden er nog meer specifieke deskundigheden toegevoegd, een landbouwkundige en een scheikundig adviseur. Deze gespecialiseerde diensten van de Arbeidsinspectie zouden aan het eind van de twintigste eeuw weer verdwijnen.

Plaats Arbeidsinspectie in de samenleving

De Arbeidsinspectie nam een belangrijke plaats in in de samenleving. Het is wel eens het machtigste apparaat in de sociaaleconomische sector van de rijksoverheid genoemd (Zaalberg). Ook anderen hebben zich lovend over deze dienst uitgelaten (Treub). Op zich is dat niet zo verwonderlijk. Het werkterrein van de Arbeidsinspectie

is tijdens zijn bestaan altijd erg ruim geweest. Van haar directe werkterrein, de arbeidsomstandighedenwetgeving, tot taken die niet direct daartoe behoorden, zoals activiteiten in het kader van de arbeidsbemiddeling en werkloosheidsbestrijding tijdens de Eerste Wereldoorlog, de crisisbestrijding tijdens het interbellum, bemoeienis met het tot stand brengen van de Stichting van de Arbeid en met lonen en andere arbeidsvoorwaarden ten tijde van de geleide loonpolitiek na de Tweede Wereldoorlog.

Voor talloze onderwerpen en aangelegenheden is een beroep gedaan op deze goed georganiseerde overheidsdienst. De Arbeidsinspectie had veel kennis en deskundigheid in huis, maar onderhield door de aard van zijn taakstelling ook nauwe contacten met het bedrijfsleven en andere onderdelen van de samenleving.

Afscheiding en samenvoeging

Aan alles komt echter een einde. Op enig moment na de Tweede Wereldoorlog worden er verschillende diensten van de Arbeidsinspectie afgescheiden, zoals de Loontechische Dienst (LTD). De altijd maar weer terugkerende bezuinigingsdrift, heeft ertoe geleid dat de verschillende diensten van het ministerie van SZW in 1994 weer werden samengevoegd tot de I-SZW, Dienst voor Inspectie en Informatie. Korte tijd werd dit omgezet in de benaming Inspectiedienst SZW (I-SZW); een benaming die eigenlijk al bij voorbaat kansloos was. Deze benaming werd in 1996 al weer teruggedraaid en moest plaats maken voor de alom ingeburgerde naam: Arbeidsinspectie. Opnieuw wordt de Arbeidsinspectie geconfronteerd met een nieuwe reorganisatie. In 2002 vervalt de aloude districtsindeeling en is gekozen voor een opbouw van deze organisatie naar bedrijfstakniveau (Industrie, Bouw, Commerciële dienstverlening en Publieke dienstverlening) met een aantal ondersteunende afdelingen. Wel is er nog een regio-indeling met kantoorfaciliteiten. Ook deze structuur is geen lang leven beschoren.

Vernieuwing Rijksdienst

In het kader van de vernieuwing van de rijksdienst heeft het ministerie van SZW in juni 2007 kenbaar gemaakt dat er in eerste instantie wordt gezocht naar efficiency-verhogende maatregelen. De nadruk ligt daarbij op een herstructurering van de organisatie en het herschikken

van taken; taken kunnen daardoor eenduidiger worden belegd en de coördinatielast wordt teruggedrongen. Dit heeft gevolgen voor de interne taakverdeling, de aansturing en de verdeling van bevoegdheden. Ook de Arbeidsinspectie blijft niet buiten schot. Vanaf 1 januari 2009 is de Arbeidsinspectie als zelfstandige integrale organisatie binnen het ministerie opgeheven. De taken en bevoegdheden van de Arbeidsinspectie vallen nu onder de Directeur-generaal Uitvoering, Handhaving en Bedrijfsvoering (DG UHB), die ook het Agentschap SZW en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) onder zijn hoede heeft. Vanaf 1 januari 2009 wordt ook de regio-indeling van de Arbeidsinspectie losgelaten; er vindt een centralisatie plaats in de stad Utrecht.

Nieuwe structuur

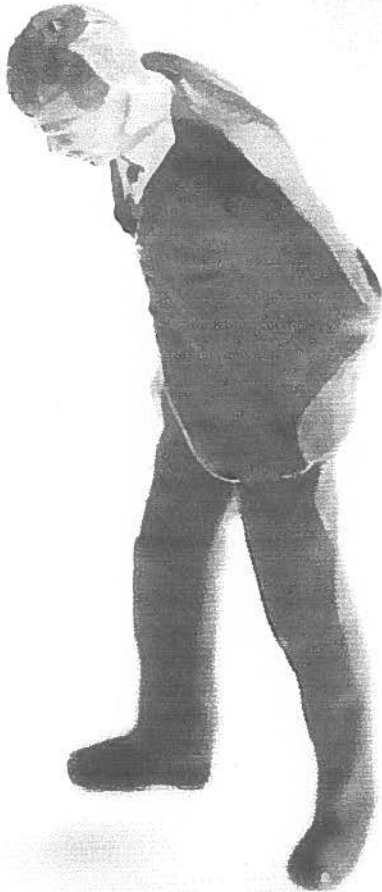
De Arbeidsinspectie is uiteengevallen in drie afzonderlijke directies, namelijk: Arbeidsomstandigheden (Arbo), Arbeidsmarktfraude (AMF) en Major Hazard Control (MHC). Elk van deze directies heeft een afzonderlijke toezichthoudende taak gekregen. Daarnaast zijn er voor deze drie directies twee ondersteunende afdelingen, namelijk Personeelontwikkeling (PO) en Informatievoorziening (IV) die rechtstreeks zijn 'opgehangen' aan de DG UHB. Daarnaast is er nog een afdeling Concernstaf die de DG UHB bijstaat in zijn hoedanigheid van algemeen directeur van de Arbeidsinspectie. Voor de overige noodzakelijke ondersteuning, denk dan aan bijvoorbeeld juridische en financiële ondersteuning, moet worden teruggevallen op centrale directies, zoals dat ook geldt voor alle andere departementale directies.

Nieuwe structuur in overeenstemming met IAO-verdragen?

Een arbeidsinspectie wordt zo belangrijk gevonden dat de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) daarover twee verdragen heeft aangenomen die door ons land zijn bekrachtigd. Het gaat om de IAO-verdragen nr. 81 (Arbeidsinspectie in industrie en handel) en nr. 129 (Arbeidsinspectie landbouw). Past deze nieuwe structuur van de 'Arbeidsinspectie' in dit internationale kader? Deze verdragen leren allereerst dat de Arbeidsinspectie moet vallen onder een 'centrale autoriteit', met andere woorden: de arbeidsinspectie moet een overheidsorgaan zijn. Daarover kan in ons land geen twijfel bestaan. Daarnaast moeten 'de diensten van de arbeidsinspectie' nauw samenwerken met andere overheidsdiensten en openbare en particuliere organisaties. Aan welke 'diensten' moet dan worden gedacht? Ook daarop geven de verdragen het antwoord. Het gaat dan niet zozeer om een medische dienst of een elektrotechnische dienst, zoals die vroeger bij de Arbeidsinspectie aanwezig waren, maar om functionele deskundigheden, zoals specialisten op het terrein van de geneeskunde, werktuig- en bouwkunde, elektrotechniek en scheikunde. Voor de Arbeids-

Er kwamen
meer inspecteurs,
maar ook
adjunct-inspecteurs,
adjunct-inspectrices,
opzichters en
controleurs
van de arbeid.

inspectie in de landbouw worden er drie verschillende varianten gegeven waarbij naar mijn mening uitdrukkelijk het uitgangspunt is dat er één dienst voor de Arbeidsinspectie is. Zo kan de Arbeidsinspectie in de landbouw worden uitgeoefend door de Arbeidsinspectie die bevoegd is voor alle sectoren van het economische leven. Maar ook kan dit gebeuren door één dienst van de Arbeidsinspectie met een (interne) functionele landbouwspecialisatie met daartoe geschoolde inspecteurs of door één dienst van de Arbeidsinspectie met een interne institutionele specialisatie via een landbouwkundige dienst.

Afronding

Het voorgaande leert dan ook naar mijn mening dat de beide IAO-verdragen ervan uitgaan dat de Arbeidsinspectie een integrale dienst is die verschillende specialismen herbergt. Daarvan is nu geen sprake (meer). Er zijn nu namelijk drie op zichzelf staande directies die elk voor zich een toezichthoudende bevoegdheid hebben gekregen met een tweetal ondersteunende afdelingen. Deze drie gelijkgeschakelde directies verschillen wat dat betreft niet van het Agentschap SZW en de SIOD. Als vervolgens de verdragen voorschrijven dat de Arbeidsinspectie moet beschikken over doelmatig ingerichte plaatse-

lijke kantoren die voor een ieder vrij toegankelijk zijn, dan kan men zich volgens mij afvragen of de organisatie van de Arbeidsinspectie, zoals die thans is vormgegeven, wel in overeenstemming is met de uit de IAO-verdragen nr. 81 en nr. 129 voortvloeiende verplichtingen op zijn plaats. Kan de nieuwe organisatiestructuur eigenlijk wel de naam Arbeidsinspectie dragen gezien het feit dat:

- zowel de DG UHB, het Agentschap SZW, de SIOD als de drie hiervoor genoemde directies Arbo, AMF en MHC een eigen Organisatie-, mandaat- en volmachtbesluit (OMV-besluit) hebben,
- er voor de Arbeidsinspectie een dergelijk OMV-besluit niet (meer) bestaat,
- nergens melding wordt gemaakt in de trant van 'Er is een Arbeidsinspectie', zoals dat voor de Arbeidsinspectie in de Arbeidswet 1919, de voorloopster van de Arbeidstijdenwet wel het geval was en dat trouwens nu ook nog voor andere overheidsdiensten en toezichthoudende instanties en autoriteiten gebruikelijk is, en
- in het jaarverslag Arbeidsinspectie 2008 (p. 7) wordt aangegeven dat de drie genoemde directies hun doelstellingen wat betreft de voorgenomen inspecties hebben gerealiseerd en dus klaarblijkelijk niet de Arbeidsinspectie als organisatie. Dat geeft in het jaar dat de Arbeidsinspectie als centrale dienst formeel 100 jaar zou bestaan spijtig genoeg de teloorgang aan van deze eens zo prestigieuze overheidsorganisatie.

Literatuur:

- J. van Drongelen, *De ontwikkeling van de Arbeidsinspectie in een veranderende wetgeving*, Maastricht 1991
- Organisatie-, mandaat- en volmachtbesluit directeur-generaal Uitvoering, Handhaving en Bedrijfsvoering 2009, *Stcrt.* 2008, 252
- Organisatie-, mandaat- en volmachtbesluit directie AI Arbeidsomstandigheden 2009, *Stcrt* 2009, 65
- Organisatie-, mandaat- en volmachtbesluit directie AI Arbeidsmarktfraude 2009, *Stcrt* 2009, 80
- Organisatie-, mandaat- en volmachtbesluit directie AI Major Hazard Control 2009, *Stcrt* 2009, 80
- D. U. Stikker, 'Het ontstaan van de Stichting van de Arbeid, in: *10 jaar Stichting van de Arbeid*, 's-Gravenhage (z.j.) p. 15-34
- M. W. F. Treub, *Oorlogstijd*, Haarlem/Amsterdam 1916
- C. J. P. Zaalberg, 'Vijf en twintig jaar Centrale Dienst', in: *Gedenkboek 1909 - september - 1934*, Groningen/'s-Gravenhage/Batavia 1934, p. 15-20
- *Jaarverslag Arbeidsinspectie 2008*, 's-Gravenhage 2009

Harry van Drongelen is als universitair hoofddocent verbonden aan de Vakgroep Sociaal Recht en Sociale Politiek van de Universiteit van Tilburg.